

Sygn. akt VIII U 190/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 czerwca 2016 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Mariola Szmajduch
Protokolant:	Katarzyna Stefańczyk

po rozpoznaniu w dniu 8 czerwca 2016 r. w Gliwicach

sprawy Ł. K. (1) (K.)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

o zwrot nienależnie pobranego świadczenia

na skutek odwołania Ł. K. (1)

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

z dnia 5 stycznia 2016 r. **nr** (...)

1. zmienia częściowo zaskarżoną decyzję w ten sposób, iż stwierdza, że ubezpieczony Ł. K. (2) nie ma obowiązków zwrotu odsetek od nienależnie pobranego świadczenia za okres od 27 maja 2014r. do 5 stycznia 2016r. w kwocie 1131,55 zł (jeden tysiąc sto czterdzieści jeden złotych 55/100);

2. oddala odwołanie w pozostałej części;

(-) SSO Mariola Szmajduch

Sygn. VIII U 190/16

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 5 stycznia 2016r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. zobowiązał ubezpieczonego Ł. K. (1) do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń za okresy: od 1 maja 2014r. do 31 maja 2014r., od 1 lipca 2014r. do 31 grudnia 2014r. i od 1 kwietnia 2015r. do 30 kwietnia 2015r. w łącznej kwocie 10.453,48 zł oraz odsetek od tego świadczenia, liczonych za okres od 27 maja 2014r. do 5 stycznia 2016r., tj. do dnia wydania zaskarżonej decyzji, w łącznej kwocie 1.131,55 zł.

W odwołaniu od powyższej decyzji, ubezpieczony domagał się uchylecia obowiązku zwrotu nienależnie pobranego świadczenia. W uzasadnieniu wskazał, że do nienależnego pobrania świadczenia doszło na skutek jego niewiedzy o niemożliwości pobierania świadczenia zbiegowego, przy równoczesnym osiągnięciu przychodu.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie. ZUS, powołując się na treść przepisów art. 26 ust 1 i 3 ustawy z dnia 30 października 2002r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (t.j. Dz. U. z 2015r., poz. 1242, ze zm.) oraz art. 138 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 17.12.1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2015r., poz. 748, ze zm.) wyjaśnił, że ubezpieczony od dnia 22 listopada 1999r. był uprawniony do renty z tytułu niezdolności do pracy w związku z wypadkiem przy pracy, zaś od 24 września 2012r. miał przyznane prawo do emerytury i w związku z tym od tej daty przysługiwało mu świadczenie zbiegowe, które ZUS wypłacał mu od momentu przyznania emerytury. Natomiast w wyniku rutynowej kontroli ZUS wezwał odwołującego do złożenia oświadczenia w zakresie ewentualnego podjęcia działalności zarobkowej. Oświadczenie takie złożył w dniu 23 grudnia 2015r. Z kolei na podstawie złożonych przez niego dokumentów organ rentowy ustalił okresy w których doszło do nienależnego pobrania świadczenia zbiegowego. ZUS wskazał nadto, że ubezpieczony był niejednokrotnie informowany o braku możliwości pobierania świadczenia zbiegowego, w momencie gdy równocześnie uzyskuje inny przychód, bez względu na jego wysokość. W szczególności ZUS podkreślił, że taką informację przesłał do ubezpieczonego listem poleconym w dniu 2 grudnia 2002r., a następnie zamieszczana ona była w kolejnych przesyłanych do odwołującego decyzjach dotyczących zarówno pobieranej przez niego renty, jak i przyznania emerytury i dalszego jej przeliczania.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Ł. K. (2) ur. (...) od dnia 22 listopada 1999r. był uprawniony do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy w związku z wypadkiem przy pracy. Renta przysługuje na stałe.

W dniu 16 grudnia 2002r. (vide dowód doręczenia k.39 a.o.r.) ubezpieczony otrzymał z ZUS pisemną informację w między innymi zakresie zasad obowiązujących przy pobieraniu tzw. świadczeń zbiegowych i konieczności zawieszenia wypłaty jednego z tych świadczeń w razie osiągnięcia przychodu, bez względu na jego wysokość.

W dniu 24 sierpnia 2012r. ubezpieczony zgłosił wniosek o ustalenie prawa do emerytury. Decyzją z dnia 11 października 2012r. przyznano ubezpieczonemu emeryturę od osiągnięcia wieku emerytalnego, tj. od dnia 24 września 2012r. W treści tej decyzji organ rentowy w punkcie V zawarł ponownie pouczenie o konieczności zawieszenia wypłaty jednego ze świadczeń zbiegowych w razie osiągnięcia przychodu, bez względu na jego wysokość. Z kolei w punkcie VIII poinformowano ubezpieczonego o obowiązku powiadamiania organu rentowego, między innymi, o osiągnięciu przychodu i jego wysokości. Natomiast decyzją z dnia 10 października 2012r. przeliczono odwołującemu świadczenie rentowe i wskazano, że od momentu przyznania prawa do emerytury, organ rentowy będzie mu wypłacał świadczenie zbiegowe składające się całej emerytury i połowy renty w związku z wypadkiem. Również w treści tej decyzji, w punkcie V, zawarto pouczenie w zakresie zasad wypłaty świadczeń zbiegowych, w tym również w zakresie przysługiwania wyłącznie jednego ze świadczeń zbiegowych, w razie osiągnięcia przychodu, bez względu na jego wysokość.

Nadto Sąd ustalił, że zawiadomieniem z dnia 9 grudnia 2015r. organ rentowy zwrócił się do ubezpieczonego o nadesłanie zaświadczenia wystawionego przez zatrudniającego go płatnika składek, z wyszczególnieniem przychodów podlegających rozliczeniu uzyskanych w okresie od 1 stycznia 2014r. do 31 grudnia 2014r. i faktycznych okresach zatrudnienia w tym czasie.

W dniu 23 grudnia 2015r. odwołujący przedłożył w organie rentowym oświadczenie o osiągnięciu przychodu, w treści którego wskazał, że osiąga przychody z tytułu pracy wykonywanej na podstawie umowy zlecenia. Do oświadczenia dołączył też, wystawione przez (...) Sp. z o.o. w R., zaświadczenie o zatrudnieniu i wynagrodzeniu (Rp-7), gdzie wskazano, iż był zatrudniony w tej firmie w następujących okresach: od 9 do 31 maja 2014r., od 22 lipca 2014r. do 31 grudnia 2014r. i od 20 do 30 kwietnia 2015r.

Następnie w dniu 29 grudnia 2015r. nadesłał do ZUS pisemną informację pracodawcy w zakresie określenia wysokości przychodów odwołującego za poszczególne miesiące ze spornego okresu. Z zapisów tej dokumentacji wynika, że Ł. K. (2) w miesiącach: maj 2014r.; od lipca 2014r. do grudnia 2014r.

i w kwietniu 2015r. otrzymywał wynagrodzenie z tytułu zatrudnienia u tego pracodawcy.

Uwzględniając powyższe informacje zaskarżoną decyzją z dnia 5 stycznia 2016r. (...) Oddział w Z. zobowiązał ubezpieczonego do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń za okresy: od 1 maja 2014r. do 31 maja 2014r., od 1 lipca 2014r. do 31 grudnia 2014r. i od 1 kwietnia 2015r. do 30 kwietnia 2015r. w łącznej kwocie 10.453,48 zł, tj. połowy renty z tytułu niezdolności do pracy w związku z wypadkiem przy pracy oraz odsetek od tego świadczenia, liczonych za okres od 27 maja 2014r. do 5 stycznia 2016r., tj. do dnia wydania zaskarżonej decyzji, w łącznej kwocie 1.131,55 zł.

Powyższy stan faktyczny wynika z akt organu rentowego i był pomiędzy stronami bezsporny.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie ubezpieczonego zasługuje na uwzględnienie jedynie częściowo.

Stosownie do treści art. 138 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2015r., poz. 748, ze zm.) osoba, która pobrała nienależne świadczenia jest obowiązana do ich zwrotu.

Z kolei w myśl ust. 2 powołanego wyżej przepisu za nienależnie pobrane świadczenia uważa się:

- 1) świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenia była pouczona o braku prawa do ich pobierania;
- 2) świadczenia przyznane lub wypłacone na podstawie fałszywych zeznań lub dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzenia w błąd przez osobę pobierającą świadczenia.

Zgodnie z art. 26 ust 1 ustawy wypadkowej, osobie uprawnionej do renty z tytułu niezdolności do pracy z ubezpieczenia wypadkowego oraz do emerytury na podstawie odrębnych przepisów wypłaca się, zależnie od jej wyboru:

- 1) przysługującą rentę powiększoną o połowę emerytury albo
- 2) emeryturę powiększoną o połowę renty.

Z kolei jak stanowi ust. 3 tego artykułu, przepisu ust. 1 nie stosuje się, jeżeli osoba uprawniona osiąga przychód powodujący zawieszenie prawa do świadczeń lub zmniejszenie ich wysokości określony w ustawie o emeryturach i rentach z FUS, niezależnie od wysokości tego przychodu.

Stan faktyczny w przedmiotowej sprawie nie budzi wątpliwości Sądu. Ubezpieczony, nabył prawo do emerytury w zbiegu z rentą z tytułu częściowej niezdolności do pracy w związku z wypadkiem przy pracy od dnia 24 września 2012r.

Bezspornym też było, że w spornych okresach, za które ZUS domaga się zwrotu nienależnie pobranego świadczenia, Ł. K. (2) podjął zatrudnienie i uzyskiwał przychód.

Odmienną kwestią pozostaje, wobec stanowiska odwołującego w toku procesu, czy został on przez organ rentowy prawidłowo powiadomiony o zasadach pobierania świadczenia zbiegowego i konsekwencjach, osiągnięcia w tym czasie innych przychodów.

Niewątpliwie za pouczenie takie nie może być uznana pisemna informacja przesłana od odwołującego w dniu 16 grudnia 2002r., bowiem w tym czasie był on uprawniony wyłącznie do renty z tytułu niezdolności do pracy w związku z wypadkiem przy pracy. Natomiast wniosek o prawo do emerytury złożył po upływie około 10 lat od tej okoliczności, zatem mógł zasadnie przypuszczać, że w tym czasie mogły ulec zmianie powyższe zasady.

Niezależnie jednak od powyższego, w ocenie Sądu, ubezpieczony został prawidłowo pouczony o zasadzie wypłaty świadczenia zbiegowego, a także o braku takiego prawa w wypadku osiągnięcia przychodu powodującego zawieszenie prawa do świadczeń lub zmniejszenie ich wysokości określony w ustawie o emeryturach i rentach z FUS, niezależnie od wysokości tego przychodu. Powiadomienie takie było bowiem umieszczane w każdej kolejnej decyzji od momentu przyznania świadczenia zbiegowego. Wprawdzie odwołujący podnosi, że nie zapoznawał się z treścią pouczeń zawartych w decyzjach otrzymywanych od organu rentowego. Należy jednak mieć na uwadze, że ubezpieczony jako dorosły człowiek, dochowujący należytej staranności w dbaniu o swoje interesy, niewątpliwie winien się tymi pouczeniami zapoznać. Ubezpieczony otrzymał prawidłowe pouczenie a fakt, że nie interesował się jego treścią ani jaki rodzaj świadczenia pobiera nie stanowi dla niego usprawiedliwienia, gdyż jego obowiązkiem było zapoznać się z treścią pouczenia.

Reasumując ubezpieczony bezsprzecznie został pouczony o konieczności zawieszenia wypłaty renty z tytułu wypadku przy pracy pobieranej w zbiegu z emeryturą, w razie osiągnięcia przychodu, bez względu na jego wysokość, zatem świadczenie - pobrana przez niego renta z tytułu częściowej niezdolności do pracy w związku z wypadkiem przy pracy - w okresie uzyskiwania tego przychodu była niewątpliwie świadczeniem nienależnie pobranym i podlega zwrotowi.

Obowiązkowi zwrotu nie podlegają natomiast odsetki liczone od nienależnie pobranego świadczenia. Zdaniem Sądu w przypadku ustalenia przez ZUS obowiązku zwrotu nienależnie pobranego świadczenia ubezpieczony pozostawał w zwłoce z zapłatą należności dopiero z chwilą doręczenia mu tej decyzji i dopiero wtedy kwota podlegająca zwrotowi stała się wymagalna.

Sąd orzekający zwraca uwagę, iż w orzecznictwie ugruntowany jest pogląd, że świadczenia z ubezpieczeń społecznych są przyznawane w drodze decyzji administracyjnych i na podstawie decyzji administracyjnych są wypłacane. Nie można zatem utrzymywać, że świadczenia wypłacone na podstawie pozostającej w obrocie prawnym decyzji administracyjnej jako nienależne podlegały zwrotowi w dacie wypłaty, choćby przesłanki przyznania świadczenia w rzeczywistości nie istniały lub odpadły. Świadczenia w myśl art. 84 ustawy systemowej i art. 138 ustawy o emeryturach i rentach uważane za nienależne podlegają zwrotowi dopiero wtedy, gdy organ rentowy wyda stosowną decyzję administracyjną (vide wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 lutego 2010r., I UK 210/09, LEX nr 585713).

W wyroku z dnia 18 października 2013r. sygn III AUa 229/13 (LEX nr 1391864) Sąd Apelacyjny w Gdańsku wskazał, iż „żądanie zwrotu” nienależnie pobranego świadczenia następuje przez doręczenie dotyczącej tego decyzji (można powiedzieć, że staje się wymagalne w tym momencie, a nie w czasie spełniania świadczeń). Z tą chwilą następuje też wymagalność (w prawnym znaczeniu według prawa cywilnego - art. 359 § 2 k.c.) roszczenia o odsetki, gdyż od tej chwili dłużnik pozostaje w opóźnieniu ze spełnieniem świadczenia głównego (art. 481 § 1 k.c.). Z tą też chwilą rozpoczyna się bieg przedawnienia roszczenia o zapłatę odsetek (art. 120 § 1 k.c.)” (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 10 listopada 2013r., III AUa 198/13, LEX nr 1400345, wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 3 grudnia 2013r., III AUa 436/13, LEX nr 1409160).

Brak zatem podstaw do żądania odsetek od nienależnie pobranego świadczenia za okres poprzedzający wydanie i doręczenie zaskarżonej decyzji.

W konsekwencji na mocy art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. Sąd zmienił częściowo zaskarżoną decyzję i orzekł jak w punkcie pierwszym sentencji, z kolei rozstrzygnięcie zawarte w punkcie drugim sentencji wyroku Sąd oparł na przepisie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.

SSO Mariola Szmajduch